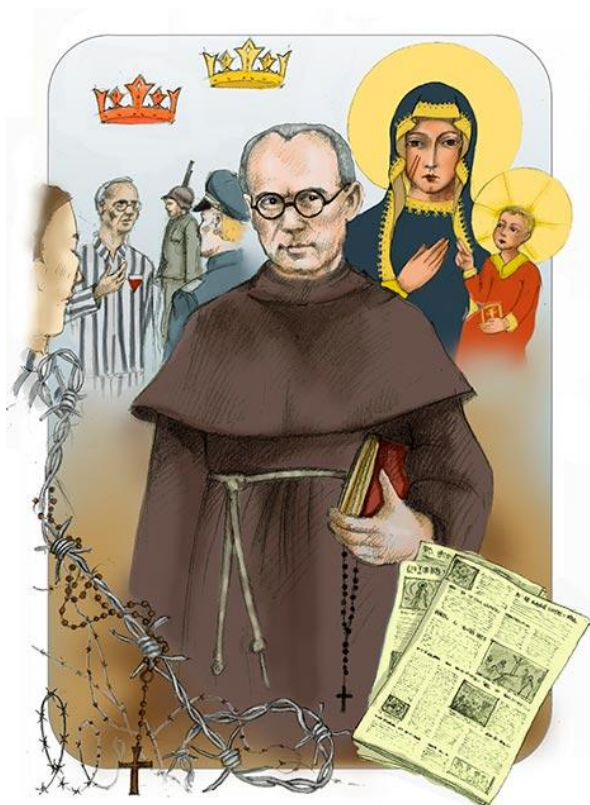

14. august – St. Maximilian Kolbe

Kanskje tenker du at helgener bare fantes i riktig gamle dager? Nei, helgener finnes alltid, midt iblant oss. Hver av oss er kalt til å bli hellig, til å ligne Gud mer og mer i vår kjærlighet.

St. Maximilian Kolbe er en helgen som levde og døde med en kjærlighet så stor som Jesus selv beskriver: «Ingen har større kjærlighet enn den som gir sitt liv for sine venner» (Joh. 15, 13). Han døde under Den annen verdenskrig, som prest og martyr, for sin tro og sine medmennesker.

Maximilian het egentlig Rajmund Kolbe og han ble født i en liten landsby i Polen den 8. januar 1894. Alt samme dag ble han døpt. Rajmund hadde en storebror som het Frans og en lillebror som het Josef. To mindre brødre, Valentin og Antoni, døde da de var små. Foreldrene var vevere, men tjente ikke nok til å skaffe seg selv og barna mat og klær, så moren måtte åpne en liten matvarebutikk, der Rajmund ivrig hjalp til.

Moren og faren hadde en sterk tro på Gud. Hver kveld samlet de sønnene til rosenkransbønn foran bildet av Jomfru Maria av Czestochowa, som folk i Polen ærer med den største hengivenhet. Foreldrene tok guttene med til messen, der de etter hvert fikk ministrere.

På den tiden var Polen under russisk styre, og både faren og moren var med i en bevegelse for å gjøre Polen fritt igjen. De fortalte guttene sine om hvor viktig det er å leve i frihet, og om hvordan heltemodige mennesker opp gjennom tidene hadde forsvart Polens frihet med sine egne liv. Brødrene syntes disse fortellingene var svært spennende; de likte å leke med tresverd ute på gaten og hadde lyst til å bli soldater for å kjempe for landet sitt.

Rajmund var fryktelig nysgjerrig og lærelysten; en energibunt som fant på flere spillopper enn mammaen hans syntes var morsomt. En dag han hadde vært veldig bråkete, ropte moren fortvilet til ham: «Lille Rajmund, hva *skal* det bli av deg?» Rajmund var da omtrent ti

år gammel, men han forsto at moren virkelig var dypt bekymret for hvordan det skulle gå med ham i livet. Ja, hvordan *skulle* han få til å leve slik Gud ville? Rajmund løp ut av huset og bort til kirken. Der stilte han seg foran statuen av Jomfru Maria og ba henne av all sin kraft om å fortelle ham hvordan han kunne gjøre ting bedre. Da viste Jomfru Maria seg for ham. Hun holdt frem to kroner – en hvit og en rød. Den hvite kronen sto for et liv i renhet, den røde for **martyrdøden**. Maria så vennlig på Rajmund og spurte hvilken av kronene han ville ha. Hva svarte Rajmund? Han sa: «Jeg vil ha begge ...» Jomfru Maria så ømt på ham og ble borte.

Rajmund forandret seg helt etter denne hendelsen. Han gjemte seg ofte ved det lille husalteret foran bildet av Jomfru Maria av Czestochowa, og ba lenge, med tårer i øynene. Rajmund bestemte seg for å tilhøre Jomfru Maria helt og fullt, og leve helt som hun ville, for han hadde forstått at ingen kan vise veien til Jesus bedre enn hun som er Guds egen mor.

Moren til Rajmund hjalp ofte syke mennesker. Rajmund måtte stadig løpe ned på apoteket for å hente medisiner til dem. Apotekeren la merke til at Rajmund husket de vanskelige latinske navnene på medisinene utenat, og foreslo at Rajmund kunne komme til undervisning hos ham. Foreldrene hadde nemlig bare råd til å sende storebroren Frans på skolen. Etter ett år hos apotekeren, var Rajmund blitt like flink som broren Frans.

Kort tid etter kom det noen fransiskanske munkere til byen, som tilbød guttene i menigheten skoleplass. Rajmund og Frans fikk veldig lyst til å gå på skole hos fransiskanerne! Det var vanskelig for moren og faren å tenke seg at guttene skulle gå på skole langt borte fra dem, men til slutt sa foreldrene ja. Guttene begynte på skole hos fransiskanerne, og følte at Gud kalte dem til å bli munkere. Den 4. september 1910 mottok Rajmund fransiskanerdrakten. Fra den dagen av tok han navnet Maximilian Maria – det første navnet, Maximilian, var etter en ung modig soldat som døde for sin tro i Nord-Afrika, det andre navnet var til ære for Jomfru Maria. Navnene han valgte pekte mot livsmålene Jomfru Maria hadde vist ham: Martyriet og renheten.

Rajmund forstod etter hvert at Gud ville at han skulle bli prest. Han studerte flittig, først i Polen/Østerrike, og deretter i Roma – teologi, filosofi, men også matematikk og naturfag, som han elsket. Han syntes spesielt at teknologi var spennende, og tegnet utkast til et romskip ennå før disse fantes.

Fra Polen var Maximilian vant til at alle trodde på Gud. I Roma fikk han oppleve at mange mennesker ikke tror, og at noen til og med hater Gud og Kirken. Han ble svært lei seg når han støtte på grupper av hemmelige foreninger eller ungdommer som demonstrerte i

gatene med hånrop mot Kirken, Gud eller Jomfru Maria. Maximilian forstod at han måtte be Jomfru Maria ekstra mye for sjelene deres. Han fylte lommene med den mirakuløse Maria-medaljongen og gikk inn i diskusjoner med alle han møtte som ikke trodde på Jesus Kristus. Så puttet han en medaljong i hendene på dem, mens han ba intenst til Jomfru Maria for dem. Mange av disse begynte å tro på Gud.

Sammen med to unge prester og tre pretestudenter grunnla han en organisasjon som han kalte *Immaculatas hær* (*Immaculata* er ett av de latinske navnene som brukes for å forklare at Maria er blitt til uten synd, for at hun skulle være skikket til å bli mor til Guds egen Sønn, Jesus. Og Maximilian syntes dette var det aller fineste navnet han kunne kalle Maria). Medlemmene i *Immaculatas hær* skulle bruke sine liv på å kjempe under Jomfru Marias flagg for å hjelpe Kirken med å føre alle mennesker til Jesu Hjerte.

Endelig kom dagen da Maximilian ble presteviet. Det skjedde den 28. april 1918 i Roma. Fra nå av kunne han feire Den hellige messe hver dag. Kort etter ble han sendt tilbake til Polen, hvor han skulle undervise pretestudentene i byen Kraków. I Kraków ble pater Maximilian syk. Han fikk tuberkulose, og den ene lungen hans sluttet å virke som den skulle. Pater Kolbe ble sendt til et helsesenter oppe i de polske fjellene for å hvile og bli friskere. Men han var ikke lei seg for sykdommen. Maximilian visste at Gud kunne redde mange sjeler om han holdt ut alle lidelser med kjærlighet. Alt Maximilian gjorde i livet, gjorde han for Jomfru Maria og med Jomfru Marias hjelp. Så han delte ut kommunionen til de andre pasientene, hørte deres skriftemål og holdt gjerne foredrag for dem om Gud.

Pater Maximilian Kolbe brant etter å fortelle alle mennesker evangeliet om Jesus. «Livet er kort,» sa han ofte. «Vi må utnytte tiden godt, ja, vi må være foran tiden. Man lever bare én gang. La oss være hellige, ikke halvveis, men helt og fullt – til *Immaculatas* ære og gjennom henne til Guds ære». Derfor begynte han og noen av de andre fransiskanerbrødrene å trykke en liten avis som de kalte *Immaculatas ridder*. Med denne avisen greide pater Maximilian å nå ut til mange tusen mennesker og fortelle dem om hvordan de mer og mer kunne vokse i kjærlighet til Gud og hverandre. Avisen ble etter hvert så populær at arbeidet med den ble altfor mye for fransiskanerklosteret der pater Maximilian holdt til. Han fikk derfor lov til å flytte trykkeriet ut av klosteret, men da måtte han først skaffe en ledig tomt og bygge et nytt kloster der.

Av en rik prins fikk han et jordstykke, på den betingelse at pater Maximilian leste 26 messer hvert år for hans familie. Det var mer enn fransiskanerne kunne godta, og da ville ikke prinsen gi dem jordstykket. Likevel dro pater Maximilian ut med en liten flokk mennesker fra byen i nærheten, og midt på jordstykket satte de opp en statue av Jomfru Maria som de

pyntet med blomster og ba foran. Et par måneder senere ombestemte prinsen seg, og pater Kolbe fikk tomten prinsen hadde lovet ham. Da kunne de sette i gang å bygge det nye klosteret. Det skulle hete *Immaculatas by*, på polsk *Niepokalanów*. Der skulle de leve like fattige som Frans av Assisi, og i alt skulle de tilhøre Jomfru Maria.

Det første Maximilian og fransiskanerbrødrene som var blitt med ham gjorde, var å bygge et lite kapell der de kunne feire messe. I starten hadde de bare noen gamle trebrakker å sove i, hvor veggene innvendig var dekket med aviser for å beskytte mot vinterkulden. Kvelden før festen for Marias uplettede unnfangelse – *Immaculatas* fest den 8. desember – kunne klosteret velsignes, og den store trykkpressen pater Kolbe hadde kjøpt settes i gang.

På få år og med hardt slit vokste *Niepokalanów* til verdens største fransiskanerkloster, med over fem hundre fransiskanerbrødre. Munkene fikk arbeide med yrkene de var best i – med jordbruk, trykkeriteknikk, journalistikk og design, som leger, kokker og brannmenn, alltid i stillhet og etter å ha bedt en liten stund foran Mariabildet som hang i hvert eneste rom. Hver gang to munkers møtte hverandre, hilste de hverandre med navnet «Maria». Alle munkene var likeverdige. Ingen ble behandlet som viktigere enn andre. Pater Kolbe, som ledet klosteret, tok minst like mange nattevakter som de andre munkene ved den store trykkpressen, *søster Presse*, som han kalte den. Det viktigste av alt, sa pater Kolbe, var at hver enkelt overga seg helt til Gud og forsøkte å gjøre alt slik Jomfru Maria ønsket.

På denne tiden ville pave Pius XI at så mange katolikker som mulig skulle reise ut som misjonærer og fortelle om Jesus til flest mulig. Dette syntes p. Kolbe var svært spennende, og han meldte seg straks. Han ville fortelle om Jesus til alle mennesker, og stolte på Jomfru Marias sikre hjelp. På en togreise hadde pater Kolbe truffet noen japanske studenter og begynt å prate med dem. Han ble forskrekket over at de aldri hadde hørt om Jesus, og at de slett ikke kjente til Jomfru Maria. Han ga dem en Mariamedaljong hver, og lovet å be for dem. Slik fikk han idéen om å bli misjonær i Japan.

Pater Kolbe dro først til Roma for å spørre fransiskanernes øverste leder – ordensgeneralen – om lov til å reise til Japan, og det fikk han. Før han reiste av sted sammen med fire andre fransiskanerbrødre, besøkte han Assisi for å be om den hellige Frans' forbønn, Lourdes i Frankrike, der Jomfru Maria hadde vist seg som den Uplettede unnfangelse for Bernadette Soubirous, deretter til Paris for å dra innom huset hvor Jomfru Maria hadde vist Den hellige Catherine Labouré hvordan hun ville at den mirakuløse medalje skulle se ut – den som pater Kolbe alltid delte ut til alle han møtte – og til slutt til Lisieux, byen hvor skytshelgenen for misjonærene, den hellige Thérèse av Jesusbarnet hadde levd. Etter dette var han klar for båtreisen og oppdraget i Japan.

Reisen tok 6 uker. To av brødrene ble satt av i den kinesiske byen Shanghai for å lære kinesisk og se om det var mulig å utgi en katolsk avis der. Maximilian og de andre to reiste videre til den japanske byen Nagasaki, hvor biskop Hayasaki tok imot dem. Pater Kolbe fikk straks i oppgave å vikariere som professor i filosofi ved presteseminaret og han fikk lov til å grunnlegge en Mariaby. Få dager etter hadde Maximilian kjøpt en trykkemaskin med japanske tegn, og under to uker senere var han og de to fransiskanerbrødrene i gang med å trykke det første nummeret av *Immaculatas ridder* på japansk. Et par måneder etter kom de to brødrene som var blitt igjen i Shanghai, og nå hadde den ene lært seg tegnskriften man bruker i Kina og Japan, og da ble det mye lettere å utgi avisen.

Mot slutten av året hadde de endelig funnet stedet der Mariabyen skulle bygges – oppe på en liten åsside med utsikt mot havet. De kalte stedet for Jomfru Marias hage – *Mugenzai no Sono*.

Her satte fransiskanerbrødrene opp bygningene de trengte. Alt var svært enkelt, og Maximilian og de fire medbrødrene levde like fattig som Frans av Assisi. Japanerne fikk stor beundring for disse smilende, fattige munkene, og hjalp dem med mat og reparasjoner. Slik beskriver Maximilian hvordan de hadde det: «Vi er svært lykkelige og fornøyde. Her går kjærligheten og enheten mellom oss brødrene sammen om ett endelig mål: å lide mye, mye for Kristus og hans hellige sak, og å vinne så mange sjeler som mulig for Jesus gjennom Immaculata.»

Pater Kolbe ble seks år i Japan. Da han reiste derfra, ble *Immaculatas ridder* trykket i 65 000 eksemplarer pr. måned og sendt ut til 12 land i Asia, 14 land i Europa og 7 land i Sør-Amerika. Pater Kolbes drøm om å føre mennesker i hele verden til Jesus Kristus var i ferd med å gå i oppfyllelse. Mange av leserne var slett ikke kristne, men de likte svært godt å lese det Maximilian og hans munkers skrev om hvordan vi mennesker skal tenke mer på andre enn på oss selv, hvordan vi kan bære vanskelige situasjoner tålmodig og å finne glede i små, enkle ting. Da pater Kolbe ble bedt om å komme tilbake til Polen for å arbeide videre med Mariabyen, var allerede fire japanere blitt fransiskanermunker, 18 japanere ble undervist ved et nytt presteseminar og mer enn 40 personer arbeidet i Jomfru Marias hage.

Niepokalanów – Mariabyen i Polen – hadde vokst mens pater Kolbe var i Japan. *Immaculatas hær* hadde nå over en million medlemmer, månedsbladet ble trykket i 715 000 eksemplarer, og fransiskanerne hadde også begynt å utgi en dagsavis. Pater Kolbes iver gjorde at Mariabyen i Polen var blitt verdens viktigste katolske avisutgiver. Da Kolbe kom tilbake, startet de også med radioprogrammer. Han ville at massemedia skulle brukes på en god

måte, for å nå flest mulig folk med budskapet om Jesus Kristus og lære alle opp i en levende tro.

Hver morgen samlet pater Kolbe alle munkene til en meditasjonsstund. To dager i uken lærte han dem hvordan de skulle lese Bibelen slik at de forstod hva Gud sier i den.

Fransiskanerbrødrene ble helt oppslukt når pater Kolbe forklarte troen for dem. Han var alltid glad, og ble aldri sint på noen.

Nå gikk imidlertid verden inn i en svært vanskelig tid. Den annen verdenskrig var under oppseiling, og for Polen var situasjonen svært alvorlig. Pater Kolbe bestemte at fra da av skulle de 770 munkene og arbeiderne i Mariabyen alltid ha noen som knelte i bønn og tilbedelse foran tabernakelet, der Jesus bor, natt og dag. Pater Kolbe forberedte alle på at de ville få mye å lide i tidene som kom: «Det vil komme forfølgelser og krig. ... Men vi vet fra Bibelen at Immaculata – Jomfru Maria – vil knuse slangens hode. Derfor må vi nærme oss henne og elske henne. ... Lidelsen og tanken på vold skremmer meg – men Jesus i Getsemane var også redd, og derfor kjenner jeg meg trøstet». Han lærte munkene opp med rollespill slik at de skulle bli gode til å forsvare troen.

Pater Kolbe visste at tiden snart var kommet da han skulle dø som martyr, slik Jomfru Maria hadde vist ham da han var 10 år gammel. For at ikke munkene skulle bli for triste ved tanken på at de ikke kom til å se ham mer, delte han en hemmelighet med dem: I Japan hadde Jomfru Maria vist ham at han helt sikkert skulle komme til himmelen. Det ga ham en dyp glede og fred i hjertet. Han var ikke redd.

Den 1. september 1939 marsjerte tyske nazitropper inn i Polen. Pater Kolbe samlet alle de 750 brødrene i klosteret og ba dem dra hjem til familiene sine. I avskjedshilsenen til dem ba han dem om å elske Den uplettede Jomfru Maria og be til henne under vanskelighetene som nå ville komme. Maximilian Kolbe ble igjen i Mariabyen med bare tre prester og 35 brødre. I dagene som fulgte ble klosteret forvandlet til militærsykehus for soldater som var blitt såret i bombeangrep, men snart ble munkene tatt til fange og satt i fangeleirer. Etter tre måneder, akkurat på festen for Marias uplettede unnfangelse, den 8. desember, ble pater Kolbe og fransiskanerbrødrene sluppet fri. De reiste tilbake til Mariabyen, der klosteret var blitt ødelagt av nazitroppene. Pater Kolbe ba de tyske myndighetene om lov til å åpne klosteret for flyktninger, og få uker senere var 3 500 flyktninger samlet der. Det var jul, og Pater Kolbe greide å ordne en liten julepresang til hver eneste en av dem. For de jødiske flyktningene, som ikke feirer Jesu fødsel, arrangerte han en stor fest. Mange av brødrene Maximilian hadde sendt hjem, kom nå tilbake for å hjelpe til. Ett år senere greide Maximilian å få det

tyske sikkerhetspolitiets tillatelse til å trykke en utgave av *Immaculatas ridder*. Den kom ut den 8. desember, igjen på Immaculatas fest.

Men nazistene forstod snart at Mariabyens kloster var viktig for Kirken i Polen og for det polske folk, og at *Immaculatas ridder* var en avis som gikk mot nazismens tanker. Derfor besluttet de å arrestere pater Kolbe igjen. To sorte biler med Gestapo-offiserer kom for å hente ham. Til fransiskanerbrødrene sa pater Kolbe: «Ikke vær bekymret – jeg går for å tjene Immaculata på et annet arbeidssted.» Han og fire munk ble kjørt til et fryktelig fengsel. En fangevokterer dro korset pater Kolbe hadde festet i rosenkransen rett av og ropte rasende: «Tror du på dette her?» «Ja, jeg tror» svarte pater Kolbe rolig. Fangevokteren slo ham i ansiktet og spurte: «Tror du fortsatt?» «Ja, jeg tror» svarte Maximilian igjen. Nå slo fangevokteren ham rett i bakken, før han på ny spurte om pater Kolbe trodde: «Ja, jeg tror» svarte Maximilian, «og som jeg tror!» Fangevokteren fortsatte å slå ham til han besvimte og deretter kastet han pater Kolbe i en fengselscelle. Da pater Kolbe våknet, sa han bare: «Jeg lider for Immaculata. Dette er ingenting».

Etter tre og en halv måned i fengselet ble pater Kolbe og mange andre fanger flyttet til konsentrasjonsleiren i Auschwitz, hvor nazistene til sammen drepte fire millioner mennesker. Maximilian ble tvunget til å bære tunge tømmerstokker, og ble ofte pisket og slått. Likevel hjalp han alle han møtte. Han ba rosenkransen med dem og hørte skriftemålene deres. Dersom noen av fangene begynte å krangle om maten, ba han dem inntrengende om å være tålmodige, og ga dem sin egen porsjon mat.

En dag var en fange borte. Leirkommandanten ble rasende og sa at som straff skulle ti av fangene henrettes. Fangene ble tvunget til å stille seg opp i rekker og stå i solsteken hele dagen. Så gikk kommandanten langs rekkene og pekte ut ti fanger. En av dem som ble pekt ut, ble så fortvilet at han ropte høyt: «Å, konen min og barna mine!»

Da visste pater Kolbe at tiden var kommet for å gi livet sitt. Han gikk frem til kommandanten og sa: «Jeg vil ta hans plass. Han er fortsatt ung og har familie. Jeg er gammel og til ingen nytte.» «Hva er du?» spurte kommandanten. «Jeg er katolsk prest,» svarte Kolbe. Kommandanten godtok plassbyttet. Sammen med de ni andre som skulle henrettes, ble pater Kolbe satt i et lukket kjellerrom der de skulle bli til de hadde sultet i hjel.

Maximilian holdt motet oppe hos fangene. Han fikk dem med på å be og synge salmer, og han trøstet og oppmuntret dem til å tro på at de alle snart kom til Gud. Fangene i nabocellene kunne høre dem be og synge. Da fikk de også mot og sang med. En av tolkene som tjenestegjorde i fangeleiren fortalte siden at det følte som å komme inn i en kirke når

de gikk inn i fengselscellen hvor pater Kolbe satt. Av og til satt fangene i så dyp bønn at de ikke la merke til at fangevokterne kom inn til dem. Pater Kolbe ba hele tiden og spurte aldri om noe mat eller drikke. Til slutt var bare pater Kolbe og tre andre igjen. Kommandanten syntes det tok for lang tid før de døde. Den 14. august ga han derfor ordre om at de gjenlevende skulle gis en giftsprøyte. Dette var dagen før festen for Jomfru Marias opptagelse i himmelen. Pater Kolbe rakte rolig frem armen og beveget leppene i en aller siste bønn. Da tolken litt senere kom tilbake til cellen hans, var pater Kolbe død. Tolken fant ham sittende inn mot veggen. Ansiktet hans strålte. Maximilian hadde nådd frem til Immaculata, tidsnok til å kunne feire festen for Jomfru Marias opptagelse i himmelen sammen med henne.

Alle som kjente ham, forstod at pater Maximilian Kolbe døde som en helgen. Tretti år senere ble han saligkåret av pave Paul VI, og elleve år etter dette ble han helligkåret av den polske pave Johannes Paul II. Hvert år minnes hele Kirken St. Maximilian Kolbe på hans dødsdag den 14. august.